

А. Нағышбекқызы , **С.М. Нурдаuletova***

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан
*e-mail: saniyanm83@mail.ru

ҚАЗАҚСТАННЫҢ МАЛАЙЗИЯ МЫСАЛЫНДА ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА БИЗНЕСІ ҚАРЖЫЛАНДЫРУ МАҚСАТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕСІ

Заманауи геоэкономикалық трансформациялар мен жаһандық нарықтардағы конъюнктуралық бәсекең күшеюі жағдайында шағын және орта кәсіпкерлік секторын дамыту Қазақстанның ұлттық экономикасы үшін стратегиялық басымдыққа айналып отыр. Осы тұрғыда, отандық бизнесті тұрақты қаржылай ынталандырудың пәрменді тетіктерін қалыптастыру мақсатында озық шетелдік институттардың тәжірибесін терең рефлексиялау қажеттілігі туындайды. Ұсынылған ғылыми жұмыс Малайзия мемлекетінің шағын және орта кәсіпкерлік секторларын фискалдық және кредит қолдау моделін кешенді талдауға және ондағы тиімді құралдарды отандық экономикалық рельеске адаптациялау мүмкіндіктерін айқындауға бағытталған.

Зерттеу шеңберінде Малайзияның мемлекеттік даму институттары, банктік икемдеу жүйесі, ерекше салықтық преференциялар беретін «Pioneer Status» режимі, баламалы исламдық қаржыландыру өнімдері мен «SME Credit Bureau» мамандандырылған несиелік ақпараттық құрылымының жұмыс істеу алгоритмдері жан-жақты сараланды. Мақаланың практикалық құндылығы Қазақстандағы кәсіпкерлікті қолдау саясатын сапалы трансформациялауға, отандық мемлекеттік бағдарламалардың құралдарын модернизациялауға арналған нақты және қолданбалы ұсыныстар кешенін әзірлеумен айқындалады.

Зерттеу барысында жүйелілік, салыстырмалы экономикалық талдау және құрылымдық функционалдық әдістері кеңінен қолданылды. Нәтижесінде Малайзия мемлекеті қолданған синергиялық қаржылық тетіктердің жоғары өміршеңдігі толық дәлелденіп, оларды Қазақстанның ішкі әлеуметтік экономикалық және құрылымдық ерекшеліктерін ескере отырып енгізудің авторлық алгоритмі ұсынылды. Зерттеудің тұжырымдары мен нәтижелері ұлттық бағдарламаларды модернизациялауға тиімді практикалық негіз бола алады.

Түйін сөздер: шағын және орта кәсіпкерлік, Малайзия, фискалдық қолдау, кредиттік қолдау, Pioneer Status, исламдық қаржыландыру, салыстырмалы талдау.

A. Nagyshbekkyzy, S.M. Nurdavletova*

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan
*e-mail: saniyanm83@mail.ru

International Experience of Kazakhstan in Financing Small and Medium-Sized Enterprises: The Case of Malaysia

In the context of contemporary geo-economic transformations and intensifying market rivalry across global arenas, scaling the small and medium enterprise sector serves as a vital strategic priority for Kazakhstan's national economy. Consequently, there is an urgent academic and practical need for deep reflection upon advanced international institutional frameworks to establish highly effective mechanisms for the financial stimulation of domestic commerce. This research focuses on a comprehensive analysis of the Malaysian model concerning fiscal and credit support for small and medium businesses, identifying key pathways to adapt these successful instruments within Kazakhstan's economic reality.

The study thoroughly dissects the operational parameters of public development institutions in Malaysia, commercial banking frameworks, the "Pioneer Status" tax preference regime, alternative Islamic finance products, and the specialized credit infrastructure of the "SME Bureau". The practical value of this paper lies in formulating actionable and structured recommendations to overhaul entrepreneurship support policies in Kazakhstan and upgrade the tools currently utilized in domestic state-run development programs.

Methodologically, the paper relies extensively on systemic, comparative economic, and structural-functional analysis. As a result, the structural efficiency of Malaysia's synergy-based financial tools is fully demonstrated, providing an author-designed algorithm for their introduction while heavily consid-

ering Kazakhstan's unique socio-economic landscape and institutional gaps. The insights gained offer a practical foundation for updating national frameworks.

Keywords: small and medium-sized enterprises, Malaysia, fiscal support, credit support, Pioneer Status, Islamic finance, comparative analysis.

А. Нағышбекқызы, С.М. Нурдаuletova*

Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

*e-mail: saniyanm83@mail.ru

Международный опыт Казахстана по финансированию малого и среднего бизнеса на примере Малайзии

В условиях современных геоэкономических трансформаций и стремительного усиления конъюнктурной конкуренции на международных рынках, форсированное развитие сектора малого и среднего предпринимательства приобретает стратегическое значение для национальной экономики Казахстана. В данном контексте, с целью формирования действенных механизмов стабильного финансового стимулирования отечественного бизнеса, возникает объективная необходимость глубокого рефлексирования передового опыта зарубежных институтов. Представленная научная работа направлена на комплексный анализ малайзийской модели фискальной и кредитной поддержки сегмента малого и среднего бизнеса, а также на детерминацию ключевых возможностей адаптации эффективных инструментов к отечественным экономическим рельсам.

В рамках данного исследования были всесторонне дифференцированы алгоритмы функционирования государственных институтов развития Малайзии, коммерческих банковских систем, преференциального налогового режима «Pioneer Status», альтернативных инструментов исламского финансирования, а также специализированной кредитно-информационной структуры «SME Credit Bureau». Практическая ценность статьи заключается в разработке прикладного комплекса структурированных рекомендаций, ориентированных на качественную трансформацию политики поддержки предпринимательства в Казахстане и модернизацию действующих инструментов национальных государственных программ.

В процессе проведения исследования авторами активно применялись методы системного, сравнительного экономического и структурно-функционального анализа. В результате работы была полностью доказана высокая жизнеспособность синергетических финансовых механизмов, примененных Малайзией, и предложен авторский алгоритм их имплементации с учетом внутренних социально-экономических и структурных особенностей Республики Казахстан. Сформулированные выводы и результаты исследования могут послужить эффективным практическим базисом для модернизации долгосрочных национальных программ.

Ключевые слова: малое и среднее предпринимательство, Малайзия, фискальная поддержка, кредитная поддержка, Pioneer Status, исламское финансирование, сравнительный анализ.

Кіріспе

Жаһандық архитектурниканың трансформациялануы және геоэкономикалық белгісіздіктердің белең алуы жағдайында, шағын және орта кәсіпкерлік секторлары кез келген мемлекеттің ішкі нарықтық тұрақтылығы мен әлеуметтік шаруашылық тепе-теңдігін сақтайтын негізгі доминанта ретінде иерархияланады. Қазіргі кезеңде бұл сегмент жай ғана статистикалық өсім индикаторы емес, сонымен бірге ұлттық экономиканың халықаралық аренадағы бәсекелік потенциалын айқындайтын стратегиялық құрал функциясын атқаруда. Осыған байланысты, бизнес субъектілерін қаржылық және фискалдық тұрғыдан ынталандыру тетіктерін оңтайландыру мәселесі көптеген дамушы мемлекеттердің макроэкономикалық стратегияларында бірінші шепке шықты.

Қазақстан Республикасы үшін де шағын және орта бизнес субъектілерінің сапалық және құрылымдық деңгейін көтеру – кезек күттірмейтін мемлекеттік міндеттердің бірі болып табылады. Отандық экономиканың шикізаттық бағыттылықтан арылып, терең әртараптану рельсіне көшуі үшін бизнесті қолдайтын икемді әрі диверсификацияланған қаржылық архитектура қажет. Осы тұрғыда, Оңтүстік-Шығыс Азия аймағында индустриялық және технологиялық секіріс жасаған Малайзия мемлекетінің институционалдық реформалары мен қаржылық несиелік шешімдерін кешенді түрде зерделеудің маңызы зор.

Отандық ғылыми ортада кәсіпкерлікті дамыту үрдістері кеңінен қарастырылғанымен, Малайзия секілді «Азия жолбарыстарының» прагматикалық тәжірибесімен тереңдетілген компаративті талдаулар әлі де болса тапшылық

тудыруда. Батыс елдерінде шағын бизнес институттары ғасырлар бойы эволюциялық жолмен қалыптасса, Қазақстан нарығында бұл сектор жоспарлы экономикадан нарықтық қатынастарға өту кезеңінде, өте қысқа тарихи мерзім ішінде өзінің іргетасын қалауға мәжбүр болды. Тәуелсіздік жылдарында елде бірнеше ауқымды мемлекеттік бағдарламалар қабылданып, сектордың өндірістік әлеуеті артқанымен, ішкі құрылымдық резервтер әлі де толық көлемде іске қосылған жоқ.

Сыртқы конъюнктуралық дағдарыстар мен макроэкономикалық тұрақсыздықтарға қарамастан, шағын және орта бизнес ұлттық экономиканың басты қозғаушы күші функциясын сақтап келеді. Бұл сектор жаңа жұмыс орындарын ашу, халықтың шынайы табысын арттыру және аймақтық диспропорцияларды реттеу, әсіресе ауылдық жерлердегі еңбекке қабілетті жастарды тұрақты жұмыспен қамту сияқты маңызды әлеуметтік жүктемені иығына арқалап отыр.

Ресми статистикалық мәліметтерді верификациялау көрсеткендей, 2025 жылдың қорытындысы бойынша Қазақстандағы шағын және орта бизнестің жалпы ішкі өнімдегі жиынтық үлесі 40%-дық межені бағындырды. Бүгінгі таңда аталған секторда 4,3 миллионнан астам отандасымыз еңбек етуде, бұл – елдегі жалпы жұмыспен қамтылған халық санының жартысына жуығын құрайды деген сөз. Дегенмен, экономикасы дамыған озық мемлекеттерде бұл көрсеткіш 50-60 пайыз төңірегінде тұрақталғанын ескерсек, отандық нарықтағы өсім потенциалының әлі де жоғары екенін және оны ынталандыру қажеттілігін көреміз.

Осы зерттеудің өзектілігі халықаралық қаржыландыру модельдерін мұқият екішеп, олардың трансформациялану қабілетін отандық тәжірибеге икемдеу қажеттілігінен туындайды. Малайзия – мемлекеттік стратегиялық жобаларды, екінші деңгейлі банктердің несиелік мүмкіндіктерін, баламалы исламдық қаржыландыру құралдары мен мемлекеттік жекеменшік әріптестік тетіктерін бір концептуалды арнаға тоғыстыра білген бірегей эмпирикалық мысал болып табылады. Жұмыстың ғылыми жаңалығы да осы сыртқы тәжірибенің қазақстандық экономикалық шындыққа сәйкес келетін трансферлік тұстарын анықтаумен сипатталады.

Отандық және батыс ғалымдары кәсіпкерлікті өркендетудің жалпы заңдылықтарын зерттегенімен, халықаралық саяси экономика призмасы арқылы сыртқы қаржыландыру модельдерін са-

лыстырмалы түрде екішеу үрдісі әлі де болса кенжелеп келеді. Жұмыстың негізгі проблемалық өзегі – Малайзияның шағын және орта бизнесті демеудегі институционалдық құрылымдары мен қаржылық алгоритмдерін кешенді әрі жүйелі түрде зерделеген отандық монографиялық еңбектердің тапшылығында. Алайда, бұл феномен қазақстандық ғылыми парадигмада әлі де болса толық сипатталмаған және жүйеленбеген.

Осылайша, зерттеу тақырыбының өзектілігі қос өлшемді құрылыммен негізделеді: біріншіден, шағын және орта бизнесті қаржыландыру архитектурасына деген тұрақты ғылыми қызығушылық жоғары болса, екінші тұрғыдан – бұл модельдерді Қазақстанның заманауи жағдайына терең интеграциялаудың нақты құқықтық және экономикалық тетіктері көрсетілмеген. Еңбектің теориялық құндылығы институционалдық трансфер туралы ғылыми танымды кенейтуінде болса, оның қолданбалы және практикалық мәні – алынған нәтижелерді елдегі шағын және орта бизнесті қолдаудың мемлекеттік стратегияларын түзетуде, экономикалық дипломатия мен трансшекаралық ынтымақтастықты дамытуда тікелей пайдалану мүмкіндігімен айқындалады.

Малайзияда қалыптасқан кәсіпкерлікті қаржыландырудың нәтижелі жобалары мен институционалдық құрылымдарын нақтылап, оларды отандық тәжірибеде мейлінше тиімді пайдалану үшін зерттеу шеңберінде келесі міндеттерді шешу көзделді:

- Малайзиядағы шағын және орта кәсіпкерліктің қалыптасуы мен эволюциясының тарихи экономикалық ерекшеліктерін саралау;

- Бизнесті қаржыландырудың мемлекеттік және жекеменшік формаларына жүйелі талдау жасау және олардың халықаралық деңгейдегі өміршеңдігін бағалау;

- Малайзиялық қаржыландыру тетіктерін Қазақстандағы қазіргі қолдау жүйесімен компаративті түрде салыстыру;

- Сыртқы озық тәжірибенің тиімді элементтерін Қазақстанның ұлттық және құрылымдық экономикалық ерекшеліктеріне бейімдеу бойынша ұсыныстар алгоритмін әзірлеу.

Әдістеме

Зерттеудің ақпараттық және эмпирикалық базасын Қазақстан Республикасы мен Малайзия Федерациясының кәсіпкерлік секторларын реттеуге бағытталған заңнамалық актілері, мемлекеттік стратегиялық бағдарламалары мен

қаржылық-несиелік қолдау модельдері құрады. Талдау үрдісінде қос мемлекеттің институционалдық демеу тетіктері, екінші деңгейлі банктердің несиелік құралдары, сондай-ақ баламалы исламдық қаржы архитектурасының құрылымдық ерекшеліктері өзара сараланды.

Компаративті экономикалық талдаудың шынайылығы мен валидтілігін қамтамасыз ету мақсатында ресми және верификацияланған ведомстволық мәліметтер кешені синтезделді. Индикаторлар базасы Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросының, Малайзия Орталық банкінің (Bank Negara Malaysia) және «SME Corporation Malaysia» мамандандырылған ведомствосының ресми есептерінен жинақталды. Бұған қоса, Дүниежүзілік банк (World Bank), Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы (OECD) және Азия даму банкі сарапшыларының макроэкономикалық шолулары мен отандық және шетелдік зерттеушілердің концептуалды еңбектері теориялық тұрғыдан өңделді.

Әдістемелік тұрғыдан таңдалған индикаторларды нақтылау мақсатында, бірінші кезекте Малайзияның макроэкономикалық детерминанттары және шағын-орта бизнес архитектурасының базалық көрсеткіштері назарға алынды. Оңтүстік-Шығыс Азия аймағындағы іргелі экономикалық орталықтардың бірі саналатын Малайзия мемлекетінде шағын және орта кәсіпкерлік сектордың жалпы ішкі өнімдегі үлесі шамамен 39,5 пайыздық деңгейді көрсетсе, еңбек нарығындағы халықты қамту көрсеткіші 48 пайыздан асып жығылады. Аталған мультипликативті индикаторлар шағын және орта бизнестің Малайзияның экономикалық қауіпсіздігі мен әлеуметтік құрылымының тұрақтылығындағы негізгі стратегиялық доминанта екенін айғақтайды.

Куала-Лумпурдың ресми классификациялық парадигмасына сәйкес, бизнес субъектілерін дифференциациялау алгоритмі екі негізгі индикаторға – жылдық фискалдық айналым көлемі мен штаттық бірліктің жиынтық санына негізделген. Мысалы, өңдеу өнеркәсібі кластерін қарастырған жағдайда, жылдық жиынтық табысы 50 миллион малайзиялық рингит шегінен аспайтын немесе ресми тіркелген қызметкерлер саны 200 адамнан аспайтын құрылымдар заңды түрде шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің қатарына жатқызылады.

Елдегі кәсіпкерлікті институционалдық қолдау архитектурасы ХХ ғасырдың 1970 жылда-

рында қабылданған Жаңа экономикалық саясаттан бастау алып, қазіргі уақытқа доғарылмай, эволюциялық тұрғыдан дамып келеді. Осы кезең ішінде Малайзия үкіметі капиталға қолжетімділікті диверсификациялау, сыртқы конъюнктуралық нарықтарға интеграциялану, цифрлық және өндірістік инфрақұрылымды жаңғырту, сондай-ақ заманауи ақпараттық-технологиялық өнімдерді енгізу мен адами капиталдың сапалық деңгейін арттыру бағытында проактивті мемлекеттік бағдарламалар кешенін нәтижелі жүзеге асырды.

Әдеби шолу

Қазақстанның заманауи макроэкономикалық парадигмасында шағын және орта кәсіпкерлікті ілгерілету – жүйелі құрылымдық өсімді қамтамасыз ететін және ұлттық шаруашылықтың экзогенді конъюнктуралық тұрақсыздықтарға қарсы иммунитетін арттыратын негізгі вектор болып табылады. Осы бағытта мемлекет тарапынан іскерлік белсенділікті демеудің стратегиялық бағдарламалары мен институционалдық тетіктері қабылданып келді. Солардың қатарында, ҚР Ұлттық экономика министрлігі тарапынан бекітіліп, 2025 жылға дейінгі кезеңді қамтыған ШОК-ты дамыту стратегиясының концептуалды маңызы жоғары. Аталған құжат отандық бизнес субъектілерінің трансшекаралық бәсекеге қабілеттілігін нығайту мен фискалдық-несиелік қолдау алгоритмдерін модернизациялау бағытында іргелі негіз қалады.

Академиялық ортада кәсіпкерлік архитекtonикасын қаржыландыру мәселесі бизнестің өміршендік циклін айқындайтын маңызды детерминант ретінде зерттеліп келеді. Мысалы, А.С. Смағұлов өзінің ғылыми ізденістерінде лизингтік несиелеу құралдарының ШОК секторларын қолдаудағы мультипликативті рөлін саралап, олардың инвестициялық белсенділікті генерациялаудағы функцияларын негіздеген (Smagulov, 2024). Автор лизингтік тетіктерді өндірістік қуаттарды технологиялық тұрғыдан жаңартудың тиімді құралы ретінде алға тартады. Сонымен қатар, банктік несиелеу конъюнктурасы да отандық зерттеушілердің басты назарында. А. Тюмамбаева, А. Дускалиев және А. Альберта өз еңбектерінде екінші деңгейлі банктердің ШОК субъектілерін демеудегі функционалдық рөлін зерделеп, несиелік портфелінің құрылымдық трансформациясы мен пайыздық саясаттың іскерлік ортаға тікелей трансмиссия-

лық әсерін эмпирикалық тұрғыдан дәлелдеген (Tumambaeva, Duskaliyev, Alberta, 2023).

Осы тұрғыда халықаралық қаржылық және экономикалық институттардың сараптамалық контенті де құнды ғылыми база болып табылады. ЭЫДҰ (OECD) есептерінде Қазақстандағы іскерлік климаттың дамуына модерация жасайтын негізгі факторлар ретінде институционалдық ортаны оңтайландыру, капиталға қолжетімділікті диверсификациялау және инфрақұрылымдық желіні кеңейту мәселелері идентификацияланған (OECD, 2018; 2024). Осыған ұқсас, UNIDO сарапшылары әзірлеген әдістемелік платформаларда Орталық Азия аймағындағы ШОК секторының сапалық деңгейін арттыру үшін жүйелі институционалдық қолдау мен адами капиталдың зияткерлік әлеуетін ілгерілету қажеттілігі аргументтелген (UNIDO, 2021).

Отандық кәсіпкерліктің құрылымдық трендтерін шынайы бағалауда ведомстволық статистикалық ақпараттардың рөлі айрықша. Ұлттық статистика бюросының ресми баяндамалары соңғы жылдары ШОК субъектілерінің сандық құрамында тұрақты оң динамика бар екенін айғақтайды. Бұл мәліметтер салалық құрылымдағы эволюциялық жылжулар мен өңірлік диспропорцияларды компаративті түрде талдауға мүмкіндік береді. ШОК дамуының аймақтық спецификасы Г. Бурибаева, Ф. Сарсекеева, А. Оспанов және Б. Имашевтің еңбектерінде де көрініс тапқан. Ғалымдар экономикалық индикаторлар жиынтығы негізінде Қазақстан аймақтарындағы кәсіпкерлік белсенділіктің деңгейлік саралануын жүзеге асырған (Buribaeva G., Sarsekeeva F., Ospanov A., Imashev B., 2021). Соңғы уақытта ғылыми дистрибуцияда инновациялық кәсіпкерлік пен венчурлық стартап-экожүйелерге басымдық берілуде. Бұл бағыттың динамикасы «Astana Hub» аналитикалық шолуларында жан-жақты сипатталған. Аталған есептерде 2023-2025 жылдар аралығындағы жоғары технологиялық стартаптардың даму кезеңдері, инновациялық кейстердің өсімі мен инвестициялық ағындардың бағыттары нақтыланған (Astana Hub, 2025).

Қарастырылған ғылыми әдебиеттер мен аналитикалық платформаларды жүйелі түрде синтездеу – Қазақстандағы ШОБ-ты несиелеудің қазіргі үлгілеріндегі құрылымдық дефициттерді анықтауға және оларды шешуде Малайзияның озық архитектурасын адаптациялаудың теориялық-әдістемелік негізін қалыптастыруға мүмкіндік берді.

Нәтижелер мен талқылау

Халықаралық тәжірибеде шағын және орта кәсіпкерлікті (ШОК) мемлекеттік қолдаудың тиімді үлгілерін қалыптастырған мемлекеттердің бірі – Малайзия болып табылады. 2025-2026 жылдардағы соңғы экономикалық үрдістер мен ресми мәліметтер Малайзияның бұл саладағы институционалдық жүйесі серпінді дамып, трансформациялану кезеңін бастан өткеріп жатқанын айғақтайды. Малайзия үкіметі тарапынан қабылданып жатқан заманауи стратегиялық шаралар тек кәсіпорындардың ағымдағы өтімділігін сақтаумен шектелмей, олардың жаһандық нарықтардағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға, цифрлық технологияларды трансферттеуге және ESG (экологиялық, әлеуметтік және корпоративтік басқару) қағидаттарын өндіріске терең енгізуге бағытталған. Осы саясатты ұлттық деңгейде үйлестіруші және іске асырушы негізгі мамандандырылған институт ретінде «SME Bank Malaysia» ерекше рөл атқарады.

Малайзияның 2025 жылға арналған мемлекеттік бюджетінің басымдықтары шеңберінде аталған даму банкіне ШОБ субъектілерін тікелей қолдауға бағытталған шамамен 1,17 миллиард малайзиялық рингит (RM) көлемінде мақсатты қаражат бөлінді. Бұл ресурстардың басым бөлігі өндірістік қуаттарды технологиялық тұрғыдан жаңғыртуға, туристік инфрақұрылымды қалпына келтіруге, ұлттық бренд саналатын халал индустриясының экожүйесін кеңейтуге және әйелдер кәсіпкерлігін ынталандыруға жұмсалды (SME Corp. Malaysia, 2025). Қазақстанның нарықтық реформалар тарихымен салыстырғанда, Малайзияның бұл бағыттағы тәжірибесі экономиканы әртараптандырудың неғұрлым тұрақты құралына айналғанын көруге болады.

«SME Bank» қызметінің соңғы көрсеткіштері кәсіпкерлік секторды несиелеудегі нарықтық дисбаланстарды жоюдың тиімді механизмі екенін дәлелдейді. Мәселен, 2024 жылдың қорытындысы бойынша банк тарапынан бөлінген жалпы қаржыландыру көлемі 3,6 миллиард рингитке жетіп, алдыңғы есепті кезеңмен салыстырғанда 35 пайыздық өсімді көрсетті. Бұл ретте 18 мыңнан астам шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері қаржылық қолдаумен қамтылды. Бұл үрдіс 2025 жылдың алғашқы жартыжылдығында да өзінің оң динамикасын жоғалтқан жоқ: алты айдың ішінде 5700-ден астам кәсіпкер несиелік ресурстарға қол жеткізді, бұл өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 158

пайызға жоғары. Мұндай секірістік өсімге әлеуметтік бағдарланған «Maju Usahawan MADANI» бағдарламасының іске қосылуы тікелей ықпал етті. Бұл бастама аясында қоғамның әлеуметтік осал топтары саналатын B40 (табысы төмен халық бөлігі) және Asnaf санаттарына жататын азаматтардың стартап жобаларына эксклюзивті қаржылық преференциялар берілді.

Қаржылық инфрақұрылымды әртараптандыру мақсатында «SME Corp. Malaysia» мемлекеттік агенттігі баламалы қаржы нарығының өкілі – «microLEAP» P2P (тең дәрежелі несиелеу) краудфандинг платформасымен стратегиялық серіктестік орнатты. Осы серіктестік аясында 35 миллион ринггит көлеміндегі инновациялық қаржыландыру механизмі іске қосылып, дәс-

түрлі екінші деңгейлі банктердің қатаң кепілдік саясатынан өте алмайтын микрокәсіпкерлерге баламалы капитал ұсынылды. Сонымен қатар, мемлекет «SJPP» (Несие кепілдігі жүйесі) арқылы жалпы көлемі 20 миллиард ринггит болатын несиелік кепілдіктер пакетін бөлді, оның ішінде 5 миллиард ринггит мақсатты түрде «Bumiputera» (жергілікті автохтонды халық) кәсіпкерлерін қолдауға бағытталды.

Малайзия мен Қазақстанның ШОБ қолдау жүйелеріндегі құрылымдық және функционалдық ерекшеліктерді тереңірек түсіну үшін олардың негізгі индикаторлары бойынша компаративті (салыстырмалы) талдау жүргізу қажет. Төменде автор тарапынан әзірленген салыстыру матрицасы ұсынылған.

1-кесте

Қазақстан мен Малайзияның шағын және орта бизнесті қолдау жүйелерін компаративті талдау матрицасы

Салыстыру индикаторлары	Малайзия моделі (SME Corp. / SME Bank)	Қазақстан моделі («Даму» қоры / АЭА)
Жеңілдікті несиелік мөлшерлемесі	Жылдық 4% шамасында (RM 50 000 – RM 5 000 000)	Субсидиялау есебінен соңғы қарыз алушыға 7%-8% айналасында
Салықтық преференциялар қағидаты	Инновациялық белсенділік пен экспорттық әлеуетке негеделген (Pioneer Status)	Аумақтық қағидатқа (АЭА) және инвестиция көлеміне негізделген
Кадрларды даярлауды қолдау	Қызметкерлерді оқыту шығындарының 80%-на дейін тікелей мемлекеттік грант беру	Жаңа бастағандарды тегін оқыту (Бастау Бизнес), тікелей гранттар шектеулі
Қаржылық инфрақұрылым элементі	Мамандандырылған несиелік бюросы бар (SME Credit Bureau)	Жалпы кредиттік бюрлар жұмыс істейді, жеке ШОБ реестрі пилоттық кезеңде
Баламалы қаржыландыру құралдары	Исламдық қаржыландыру және P2P краудфандинг платформалары (microLEAP)	Дәстүрлі банктік несиелеу үстем, баламалы құралдар кенжелеп қалған

Ескертпе. Берілген кесте OECD 2018; OECD 2024 зерттеу мәліметтері негізінде авторлар тарапынан жүйеленген

Кесте мәліметтері көрсеткендей, Малайзияда мемлекеттік бағдарламаларға қатысу үшін кәсіпорындарға қатаң құрылымдық талаптар қойылады: компания капиталының кемінде 60 пайызы Малайзия азаматтарына тиесілі болуы шарт, сондай-ақ өңдеу өнеркәсібіндегі субъектілер үшін жылдық айналым 50 миллион ринггиттен, ал қызметкерлер саны 200 адамнан аспауы тиіс. Малайзия моделінің басты ерекшелігі – «Pioneer Status» (Пионерлік мәртебе) режимі болып табылады. Бұл құрал кәсіпорындарға бес жылға дейінгі мерзімге табыс салығынан 70 пайыздан 100 пайызға дейін босату түріндегі преференциялар береді. Алайда, бұл жеңілдік тек инновациялық, экспортқа бағытталған және жоғары

технологиялық өнім өндіретін компанияларға ғана тиесілі.

Ал Қазақстан тәжірибесіне көшетін болсақ, елімізде салықтық ынталандыру шаралары негізінен Арнайы экономикалық аймақтар (АЭА) шеңберінде жүзеге асырылады. Мұнда қатысушыларға корпоративтік табыс салығы (КТС), жер және мүлік салығы бойынша 100 пайыздық жеңілдіктер, сондай-ақ кедендік баждар мен ҚҚС бойынша преференциялар беріледі. 2024 жылдан бастап Қазақстанда салықтық жеңілдіктерді инвестиция көлеміне байланысты саралаудың «неғұрлым көп инвестиция – соғұрлым көп жеңілдік» қағидаты енгізілді. Дегенмен, бұл екі модельдің арасында маңызды концеп-

туалды айырмашылық бар: Малайзия салықтық жеңілдікті кәсіпорынның инновациялық және технологиялық белсенділігіне байланыстырса, Қазақстан негізінен аумақтық қағидатқа (АЭА шекарасы ішінде орналасуына) немесе инвестицияның фискалдық ауқымына басымдық береді.

Малайзиялық жүйенің тағы бір трансформациялық элементі – адами капиталды дамытуға бағытталған тікелей субсидиялау тетігі. «SME Corp.» ірі компаниялардың ШОК өкілдеріне аудит жүргізуге, сапа менеджментін (ISO) енгізуге және оларды оқытуға жұмсаған шығындарын ірі бизнестің салықтық шегерімдері ретінде есепке алады. Бұл ретте «Global Supplier Program» (Жаһандық жеткізушілер бағдарламасы) жергілікті шағын компанияларды трансұлттық корпорациялардың халықаралық жеткізу тізбегіне интеграциялауға мүмкіндік береді. Кадрларды даярлау деңгейінде мемлекеттік гранттар оқыту шығындарының 80 пайызына дейін тікелей жауып отырады.

Қазақстанда бұл бағытта «Бастау Бизнес» жобасы сәтті іске асырылып, жаңа бастаған кәсіпкерлерге бизнес негіздерін тегін үйретуде. Сонымен қатар, жұмыс берушілердің сұранысы бойынша қысқа мерзімді кәсіптік оқыту және дуальды білім беру жүйесі жолға қойылған. Алайда, жұмыс істеп тұрған кәсіпорындардың қызметкерлерін кәсіби қайта даярлау шығындарын мемлекет тарапынан тікелей гранттық субсидиялау тетігі Қазақстанда әлі де шектеулі. Мысалы, Тараз қаласындағы жиһаз фабрикасы өндірісті автоматтандыру үшін заманауи CNC (сандық бағдарламалық басқару) жабдықтарын сатып алған жағдайда, Малайзия үлгісі бойынша мемлекет жұмысшыларды оқыту құнының 80%-ын грантпен өтер еді, бұл кәсіпорынның бәсекеге қабілеттілігін бірден арттырады. Осындай механизмдердің Қазақстанда толыққанды дамымауы адам капиталының технологиялық жаңару жылдамдығынан артта қалуына әкеп соғады.

Әкімшілік және фискалдық жүктемені азайту тұрғысынан, 2025 жылғы жағдай бойынша Малайзияда ШОК үшін оңайлатылған бухгалтерлік және салықтық есептілік тәртібі жұмыс істейді: шағын кәсіпорындар есептілікті тоқсан сайын, ал ірі компаниялар ай сайын өткізеді. Сонымен қатар, ШОК-қа арналған жеңілдетілген несиелердің пайыздық мөлшерлемесі жылдық 4% деңгейінде бекітіліп, RM 50 000-нан RM 5 000 000-ға дейінгі ауқымды қамтиды (Buro nasional'noi statistiki Respubliki Kazakhstan, 2024).

Қаржылық-ақпараттық инфрақұрылым деңгейінде Малайзияның тағы бір бірегей құралы – 2008 жылы Малайзия Орталық Банкінің бастамасымен құрылған «SME Credit Bureau» (SMESB) мамандандырылған несие бюросы болып табылады. Ол тек шағын және орта бизнес субъектілерінің несиелік тарихын, төлем қабілеттілігін және іскерлік беделін саралайтын дербес дата-орталық ретінде жұмыс істейді. 2025-2026 жылдардағы мәліметтер бойынша, бұл бюро жүйесінде 30 мыңнан астам белсенді пайдаланушы (қаржы институттары) тіркелген. Бұл бюро банктер үшін ақпараттық асимметрияны жойып, тәуекелдерді дәл бағалауға және несие беру мерзімін қысқартуға мүмкіндік береді.

Қазақстанда бұл функцияны жалпылама сипаттағы Бірінші кредиттік бюро мен Мемлекеттік кредиттік бюро атқарады. Алайда, олар барлық жеке және заңды тұлғаларды бірдей қамтитындықтан, ШОБ секторының өзіндік ерекшеліктерін (маусымдылық, стартап тәуекелдері) ескеретін мамандандырылған бағалау алгоритмдеріне ие емес. Қазіргі таңда Қазақстанның жекелеген өңірлерінде, соның ішінде Алматы қаласында шағын бизнеске арналған арнайы кредиттік реестрлерді енгізу бойынша пилоттық жобалар қолға алынуда. Бұл пилоттық жобалар несие өтінімдерін қарау уақытын айтарлықтай қысқартып, малайзиялық модельдің тиімділігін ішінара дәлелдеп отыр.

Институционалдық қолдау құралдарының ішінде «SME Technopreneur Centre» сияқты бизнес-инкубациялық орталықтардың қызметін атап өткен жөн. Бұл құрылымдар жаңа бастаған инновациялық кәсіпорындарға алғашқы кезеңде жеңілдікпен кеңсе мен өндірістік алаңдарды жалға беріп қана қоймай, бизнес-жоспарлау, нарықты маркетингтік талдау және Ұлттық кітапхана қорлары арқылы қажетті патенттік-техникалық ақпараттарға қол жеткізуді қамтамасыз етеді.

Қазақстанда осыған ұқсас инфрақұрылымдық функцияларды «Astana Hub» халықаралық IT-стартаптар технопаркі, «QazTech Ventures» және өңірлік кәсіпкерлерге қызмет көрсету орталықтары сәтті атқарып келеді. Мысалы, Агротехнология саласындағы отандық стартаптардың бірі «Astana Hub» экожүйесіне интеграциялану арқылы салықтық преференцияларға ие болып, алғашқы кезеңде инфрақұрылымдық шығындарын 60 пайызға дейін үнемдеуге мүмкіндік алды (Astana Hub, 2025). Дегенмен Малайзия тәжірибесіндегі жобалық шығындардың 50%-на дейін

тікелей гранттық қаржыландыру (цифрландыру және маркетинг бағытында) схемаларын отандық «Бизнес-2025» және «Цифрлық Қазақстан» бағдарламалары аясында бұдан да кеңірек қолдану қажеттілігі байқалады.

Қорыта айтқанда, Малайзияның шағын және орта кәсіпкерлікті қолдау жүйесі – қаржылық, фискалдық, институционалдық және адам капиталын дамыту құралдарының өзара тығыз байланысқан кешенді матрицасы болып табылады. Малайзияның «Pioneer Status» сияқты инновацияға бағытталған салықтық тетіктерін, кадрларды оқытуға арналған 80 пайыздық тікелей гранттар жүйесін және «SME Credit Bureau» тәрізді мамандандырылған инфрақұрылымдық элементтерін Қазақстанның заңнамалық ортасына бейімдеп енгізу – отандық ШОБ субъектілерінің шикізаттық емес экспорттық әлеуетін сапалы жаңа деңгейге көтеруге мүмкіндік береді.

Қорытынды

Аталған ғылыми зерттеу шеңберінде Қазақстан Республикасындағы шағын және орта кәсіпкерлік (ШОБ) субъектілерін фискалдық-несиелік қаржыландыру архитектурасын жетілдіру мақсатында Малайзияның озық халықаралық тәжірибесіне кешенді компаративті талдау жүргізілді. Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, Куала-Лумпурдың ШОБ секторларын демеу жүйесі – мемлекеттік тікелей гранттарды, диверсификацияланған жеңілдікті несиелеуді, инновациялық белсенділікке негізделген салықтық преференцияларды, адами капиталды дамыту мен технопарктердің инфрақұрылымдық мүмкіндіктерін біріктірген синергиялық құралдар жиынтығынан тұрады. Бұл модельдің құрылымдық элементтері Қазақстанның ұлттық шаруашылығын әртараптандыру және оның индустриялық-инновациялық потенциалын нығайту тұрғысынан өте өзекті болып табылады.

Салыстырмалы талдау барысында анықталғандай, Малайзия тәжірибесіндегі гранттық және несиелік қолдау тетіктері кәсіпорындардың инвестициялық шығындарын азайтып, жоғары технологиялық трансферді жеделдетуге тікелей ықпал етеді. Қазақстанда қолданыстағы мемлекеттік қолдау бағдарламаларының ауқымын кеңейту, әсіресе оларды географиялық-аумақтық шектеулерден босатып, Малайзияның «Pioneer Status» режимі секілді кәсіпорындардың нақты инновациялық деңгейі мен экспорттық әлеуетіне байланыстыру қажеттілігі негіз-

делді. Бұл тәсіл отандық ШОБ субъектілерінің технологиялық деңгейін көтеріп қана қоймай, ірі трансұлттық корпорациялармен кооперациялық байланыстарды («Global Supplier Program» үлгісінде) трансформациялауға жол ашады. Салықтық және несиелік құралдарды кәсіпорынның сапалық индикаторларына қарай саралау – отандық экономикалық саясаттың басым бағыты болуы тиіс.

Зерттеудің тағы бір маңызды тұжырымы – ШОБ бәсекеге қабілеттілігін арттырудағы адами капиталдың рөлімен байланысты. Малайзиялық тәжірибе жұмыс істеп тұрған кәсіпорындардың өндірістік персоналын қайта даярлау мен цифрлық құзыреттіліктерін арттыру шығындарының 80%-на дейін мемлекеттік гранттар арқылы тікелей субсидиялаудың жоғары тиімділігін растады. Қазақстандағы кадрларды оқыту бағдарламаларын жаңа бастаған кәсіпкерлер деңгейінен, өндірісті автоматтандыру мен ақпараттық технологиялар (IT) өнімдерін енгізіп жатқан қолданыстағы өнеркәсіп орындарының жұмысшыларын жүйелі оқыту деңгейіне дейін институционализациялау қажеттілігі дәлелденді.

Сонымен қатар, қаржылық инфрақұрылым тұрғысынан алғанда, Малайзияның «SME Credit Bureau» (SMECB) мамандандырылған несие бюросының қызметі мен «microLEAP» платформасы секілді баламалы қаржыландыру құралдары Қазақстанның қаржы нарығы үшін маңызды үлгі бола алады. ШОБ субъектілеріне арналған жеке несиелік ақпараттық реестрлер мен тәуекелдерді бағалау матрицаларын қалыптастыру – отандық екінші деңгейлі банктердің тәуекелдерін төмендетіп, шағын бизнес үшін капиталдың қолжетімділігін арттыруға мүмкіндік береді. Бұл халықаралық озық тәжірибелерді ұлттық экономикалық заңнама контекстінде жүйелі түрде адаптациялау арқылы отандық нарықтың ашықтығын қамтамасыз етудің басты құралы болып табылады. Инфрақұрылымдық деңгейде «Astana Hub» секілді заманауи экожүйелердің тәжірибесін пайдалана отырып, мұндай преференцияларды дәстүрлі секторлардағы инновациялық стартаптарға да кеңінен тарату ұлттық экономиканың тұрақтылығын бекіте түспек.

Түйіндей келе, Малайзия феномені ШОБ секторларын тиімді икемдеудің негізі – қаржылық, фискалдық, институционалдық және адами капиталды дамыту шараларының өзара үйлесімді байланысында екенін айғақтады. Мұндай кешенді тәсіл кәсіпорындардың ішкі нарықтағы

тұрақтылығын бекітіп қана қоймай, олардың жаһандық құн құру тізбектеріне (global value chains) интеграциялануына мультипликативті әсер береді және осындай кешенді тәсіл кәсіпорындардың ішкі нарықтағы бәсекеге қабілеттілігін арттырып қана қоймай, халықаралық нарықтарға шығуына да мүмкіндік береді. Сондықтан Қазақстан үшін Малайзияның озық тәжірибесін ұлттық даму стратегиялармен үйлестіре отырып енгізу кәсіпкерлікті институционалдық қолдау жүйесін одан әрі жетілдірудің тиімді бағыты бола алады. Қазақстанның ұлттық даму стратегиялары аясында малайзиялық модельдің осы

қарастырылған тиімді элементтерін адаптациялау – елдегі кәсіпкерлікті мемлекеттік қолдау жүйесінің сапалық деңгейін жаңа сатыға көтерудің ең оңтайлы бағыты болып табылады.

Қаржыландыру

Бұл зерттеу Қазақстан Республикасы Білім және Ғылым Министрлігінің Ғылым комитеті тарапынан қаржыландырылды (Грант №АР26100515 «Тәуекелдерді басқару стратегиялары және геосаяси сын-қатерлер мен аймақтық тұрақсыздық жағдайында Қазақстанның сыртқы саясатын нығайту»)

Әдебиеттер

- Агентство по развитию малого и среднего предпринимательства Республики Казахстан. (2025). *Государственные программы поддержки МСП 2021–2025*. https://www.goszakup.gov.kz/ru/registry/show_supplier/313349
- Бурибаева, Г., Сарсекеева, Ф., Оспанов, А., & Имашев, Б. (2021). *Отчет о состоянии развития малого и среднего предпринимательства в Казахстане и его регионах*. АО «Фонд развития предпринимательства “Даму”». https://damu.kz/upload/iblock/de0/Damu_Book_2019_RU.pdf
- Бюро кредитных историй. (2025). *Методические рекомендации по оценке кредитоспособности МСП в РК*. АМФОК. https://amfok.kz/44.%20KZ_Microfinance%20sector%20development_Rus.pdf
- Бюро национальной статистики Агентства по стратегическому планированию и реформам Республики Казахстан. (2024). *Статистика бизнеса 2024*. <https://stat.gov.kz/en/industries/business-statistics/stat-org/publications/350850/>
- Министерство национальной экономики Республики Казахстан. (2025). *Стратегия развития МСП до 2025 года*. <https://akorda.kz/assets/media/files/po-razvitiyu-predprinimatelstva.pdf>
- Смагулов, А. С. (2024). Финансирование лизинговых операций для поддержки малого и среднего бизнеса в Казахстане. [уточнить название журнала/издания]. <https://rmebrk.kz/journals/4060/52872.pdf>
- Центр поддержки предпринимательства «Astana Hub». (2025). *Аналитический отчет по стартап-экосистемам 2023–2025*. <https://astanahub.com/ru/report/>
- Kantoroyeva, G., Zholamanova, M., & A. E. A. (2023). Lending to the real sector of the economy by banks of Kazakhstan. *Economic Series of the Bulletin of L.N. Gumilyov ENU*, 4, 141–150. <https://bulecon.enu.kz/index.php/main/article/view/305>
- Millers, M. (2021). *Governance of the owner managed small and medium sized enterprises*. RTU Press. <https://doi.org/10.7250/9789934227202>
- OECD. (2018). *SME and entrepreneurship policy in Kazakhstan 2018*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264301450-en>
- OECD. (2024). *Совершенствование делового климата: доступ к финансированию МСП*. Halyk Finance. <https://halykfinance.kz/download/files/analytics/oecg.pdf>
- Sandhya, Kh. [уточнить остальных авторов]. (2025). Инновационные стратегиялар малайзиялық МСП тұрақтылығы үшін [Innovative strategies for the sustainability of Malaysian SMEs]. [уточнить название журнала], 8(4), 11–15.
- SME Corp. Malaysia. (2025). *Official SME grant and support programs 2025*. <https://smecorp.gov.my/index.php/en/programmes1/2015-12-21-09-39-08/business-accelerator-programme-bap-2025>
- Tyumambayeva, A., Duskaliyev, A., & Alberta, A. (2023). Bank lending as a factor in the development of small and medium-sized businesses in Kazakhstan. *Наука и образование*, 3(2), 241–248. <https://doi.org/10.52578/2305-9397-2023-2-3-226-233>
- UNIDO. (2021). *Малые и средние предприятия в странах Центральной Азии: методическое руководство*. https://www.unido.org/sites/default/files/2006-10/huebner_0.pdf

References

- Agentstvo po razvitiyu malogo i srednego predprinimatel'stva Respubliki Kazakhstan. (2025). *Gosudarstvennyye programmy podderzhki MSP 2021–2025* [State programs for SME support 2021–2025]. https://www.goszakup.gov.kz/ru/registry/show_supplier/313349
- Buribaeva, G., Sarsekeeva, F., Ospanov, A., & Imashev, B. (2021). *Report on the state of development of small and medium-sized business in Kazakhstan and its regions*. https://damu.kz/upload/iblock/de0/Damu_Book_2019_RU.pdf
- Byuro kreditnykh istorii. (2025). *Metodicheskie rekomendatsii po otsenke kreditosposobnosti MSP v RK* [Methodological guidelines for assessing SME creditworthiness in the Republic of Kazakhstan]. https://amfok.kz/44.%20KZ_Microfinance%20sector%20development_Rus.pdf

Byuro natsional'noi statistiki Respubliki Kazakhstan. (2024). *Business statistics 2024*. <https://stat.gov.kz/en/industries/business-statistics/stat-org/publications/350850/>

Ministerstvo natsional'noi ekonomiki Respubliki Kazakhstan. (2025). *Strategiya razvitiya MSP do 2025 goda* [SME development strategy until 2025]. <https://akorda.kz/assets/media/files/po-razvitiyu-predprinimatelstva.pdf>

Smagulov, A. S. (2024). Finansirovanie lizingovykh operatsii dlya podderzhki malogo i srednego biznesa v Kazakhstane [Financing leasing operations to support small and medium-sized businesses in Kazakhstan]. [уточнить название журнала/издания]. <https://rmebrk.kz/journals/4060/52872.pdf>

Tsentr podderzhki predprinimatel'stva "Astana Hub." (2025). *Analiticheskiy otchet po startup-ekosistemam 2023–2025* [Analytical report on startup ecosystems 2023–2025]. <https://astanahub.com/ru/report/>

Kantoroyeva, G., Zholamanova, M., & A. E. A. [уточнить имя автора]. (2023). Lending to the real sector of the economy by banks of Kazakhstan. *Economic Series of the Bulletin of L.N. Gumilyov ENU*, 4, 141–150. <https://bulecon.enu.kz/index.php/main/article/view/305>

Millers, M. (2021). *Governance of the owner managed small and medium-sized enterprises*. RTU Press. <https://doi.org/10.7250/9789934227202>

OECD. (2018). *SME and entrepreneurship policy in Kazakhstan 2018*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264301450-en>

OECD. (2024). *Sovershenstvovanie delovogo klimata: dostup k finansirovaniyu MSP* [Improving the business climate: Access to SME finance]. <https://halykfinance.kz/download/files/analytics/oecg.pdf>

Sandhya, Kh. [уточнить остальных авторов]. (2025). Innovatsiyalyk strategiyalar malayziyalik MSP turaktylygy ushin [Innovative strategies for the sustainability of Malaysian SMEs]. [уточнить название журнала], 8(4), 11–15.

SME Corp. Malaysia. (2025). *Ofitsial'nye programmy grantov i podderzhki MSP 2025* [Official SME grant and support programs 2025]. <https://smecorp.gov.my/index.php/en/programmes/1/2015-12-21-09-39-08/business-accelerator-programme-bap-2025>

Tyumambaeva, A., Duskaliyev, A., & Alberta, A. (2023). Bank lending as a factor in the development of small and medium-sized businesses in Kazakhstan. *Nauka i obrazovanie*, 3(2), 241–248. <https://doi.org/10.52578/2305-9397-2023-2-3-226-233>

UNIDO. (2021). *Malye i srednie predpriyatiya v stranakh Tsentral'noi Azii: metodicheskoe rukovodstvo* [Small and medium enterprises in Central Asian countries: Methodological guidelines]. https://www.unido.org/sites/default/files/2006-10/huebner_0.pdf

Авторлар туралы мәлімет:

Нағышбекқызы Аяжан – халықаралық қатынастар докторанты, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті (Астана, Қазақстан, e-mail: ayazhannagyshbekkyzy149@gmail.com).

Нурдаuletova Сания Морьяковна – тарих ғылымдарының кандидаты, доцент, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті (Астана, Қазақстан, e-mail: saniyanm83@mail.ru).

Information about the authors:

Ayazhan Nagyshbekkyzy – PhD Doctoral Student in International Relations, L.N. Gumilyov Eurasian National University (Astana, Kazakhstan, e-mail: ayazhannagyshbekkyzy149@gmail.com).

Saniya Moryakovna Nurdavletova – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, L.N. Gumilyov Eurasian National University (Astana, Kazakhstan, e-mail: saniyanm83@mail.ru).

Сведения об авторах:

Нағышбекқызы Аяжан – докторант по специальности «Международные отношения», Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилёва (Астана, Казахстан, e-mail: ayazhannagyshbekkyzy149@gmail.com).

Нурдаuletova Сания Морьяковна – кандидат исторических наук, доцент, Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилёва (Астана, Казахстан, e-mail: saniyanm83@mail.ru).

Жіберілді: 24 желтоқсан 2025 жыл
Қайта жүктелді: 26 қаңтар 2026 жыл
Қабылданды: 11 мамыр 2026 жыл